

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

ח.

עין משפט נר מצוה

גו א מיי פ"ב מהל' עבדים הל' א והל' ח [ופ"ה הל' ב טו"ש"י יד סי' רפז סעי' טו]:
גה ב מיי פ"ה מהל' עבדים הלכה א סמג עשין קמד טו"ש"ע י"ד סימן שס סעיף ה:
גה ג מיי פ"ו מהלכות אישות הלכה ז טו"ש"ע א"ה"ע סימן טט סעיף ו:
ד מיי פ"ו ע"ס הלכה ז ופ"ג מהל' זכיה ומתנה הלכה ח סמג עשין מה טו"ש"ע י"ד מה טו"ש"ע א"ה"ע סי' לח סעיף ז:
ה ה"ד ז ה ט פ"ו מהלכות אישות הלכה ז סמג עשין מה טו"ש"ע א"ה"ע סי' לח סעיף ז:
ו מיי פ"ה מהל' אישות הלכה כג סמג ע"ס טו"ש"ע שם סעיף ו:
ז

אף שוה כסף דקייץ. הא דלמרינן לקמן (דף יג.) ההוא גברא דקדש צוודלא ^א דלאורדי יתביז רב שימי בר חיילא וקא מעיין בה אי אית בה שוה פרוטה אין אי לא לא לכאורה דומה ללא כרב יוסף: **ומאי** ניהו חליפין. אין עבד עברי נקנה בחליפין ולא קונה עכמו בחליפין דמה שהוא קונה ^ב בכסף נפקא לן מהאי קרא דמכסף מקנתו לקמן (דף יד.) אבל עבד כנעני נקנה ובל בחליפין ^ג דמתני' צפ' השולט (גימין דף לט.) גבי שקל כוממא ושדא בה אמר לה קני האי וקנה נפשו ומשמע משום דהויא ליה כליו של מקנה לא עשה ולא כלום אבל כנעני של קונה קנתה ומתורת חליפין משמע ולא בתורת כסף וכך פירש רבינו חננאל **שם**: **מנא** אמינא לה דתניא עגל' זה ללשנא קמא מייתי ראייה ב. **רב** כהנא שקל סודרא בפדיון הבן.

כהן ומינה דכסף אלו עוברין (פסחים דף מט.) משמע ללא היה כהן דקאמר אי לאו דנסיבי כהנא לא גלאי וי"ל דמרי רב כהנא הווי' אי נמי וי"ל דכשיל אשמו היה לוקח כדאשכחן צפרק הורוע (חולין דף קלז.) רב כהנא אכל כשיל אשמו ^א:

אבל כולי עלמא לא. וא"ת מאי טעמא ללא מהני מי גרע ממנה ע"מ להחזיר דלמרינן לעיל (דף יג.) דשמה מתנה וי"ל דאין הכי נמי דמיגרע גרע דהתם איכא דבר חשוד דהוי מתנה אע"פ שנתן ע"מ להחזיר אבל הכא גבי פדיון לא היה שוה ארמו סודר' דמשם סלעים ומתחילה כשנתן לו לא ילא ידי נמניה: **השתא** במנה סתם לא הווי קידושין במנה זו מיבעיא. וא"ת דלמא הא קמ"ל דמנה זו אע"ג דלא חזרה בה לא הוי קידושין כיון שנמלא חסרה' ויש לומר דמרישא שמעת מינה כיון דמנה סתם יכולה לחזור בה ולא אמרינן כלל עד ששלים הכי חלו כי אמר לה במנה זו ונמלא חסר לא חלו הקידושין ואף ההשלמה לא מהניא לה שיהי לא סמכה דעתה להשלמתו אלא למנה שמראה לה והרי הוא חסר: מנה

לחזור אפילו בדינר האחרון הרשות בידו ^א והכא במאי עסקינן דאמר במנה זו או מדיסיפא במנה זו ורישא במנה סתם דקא תני סיפא ^ב אמר לה התקדשי לי במנה זו ונמצא מנה חסר דינר או דינר של נחשת אינה מקודשת י' דינר רע הרי זו מקודשת ויחליף ^ב לא רישא וסיפא דאמר במנה זו ופרושי קא מפרש רצה אחד מהן לחזור אפי' בדינר האחרון הרשות בידו כיצד כגון דאמר לה במנה זו והכי נמי מסתברא דאי ס"ד רישא במנה סתם השתא במנה סתם לא הווי קידושי במנה זו מיבעיא אי משום הא לא איריא תנא סיפא לגלוי רישא שלא תאמר רישא במנה זו אבל במנה סתם הווי קידושין תנא סיפא במנה זו מכלל דרישא במנה סתם ואפילו הכי לא הווי קידושין רע אישי אמר ויהולך שאני דעתה אכוליה האי דינר של נחשת היכי דמי אי דידעה ביה רב אשי צריכא דיהביה ^ג ניהליה בליליא אי נמי דאשתכח ליה ביני וזוי האי דינר רע היכי דמי אי בלא נפיק היינו דינר של נחשת אמר רב פפא ^ד כגון דנפיק על ידי הדחק: אמר רבא אמר רב נחמן אמר לה התקדשי לי במנה והניח לה משכון עליה אינה מקודשת מנה

ט שוה כסף ככסף. גבי קידושין כסף כתיב ושוה כסף איתרבי ככסף כדלמרינן לקמן ישבי לרבות שוה כסף הלכך כי כסף צענין דקייץ: **מכסף** מקנתו. עבד עברי כתיב: **ישבי** גאולתו. ישבי קרא ימירא הוא דמלי למכתב לפיהו גאולתו לרבות שוה כסף לענין פדיון וכיון דמיפרוק ביה אקינוי נמי מקנה ביה דכתיב גאולתו מכסף מקנתו: **ויפון** דלא קייץ לא. וה"ק ואינו נקנה בתבואה וכלים אלא א"כ קלץ דמיה: **במורה** כסף וכו'. בתורת דמים הוא נקנה בין שנתנין עליו כסף בין שוה כסף בתורת דמים אקנו ולא בתורת חליפין שדרך לעשות חליפין בתבואה וכלים כליש שלמנר (רות ד) שלף איש ועלו ותבואה נמי דכתיב (שם) כל דבר ^א: **ולרז נחמן** דלמא. צפרק הוצב פירי לא עבדי חליפין אס נתן תבואה בתורת חליפין כמו סודר לקנות בהן קנה או שום דבר בחליפין לא קנו והאי כל דבר מפרש ליה ^ב דהכל נקנה בזמנא דקאמרת מאי איריא תבואה וכלים אפי' כסף נמו לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא כסף דאי אית ביה שוה פרוטה אין אי לא לא אבל תבואה וכלים אימא ^ג מדמקרבא הנאתייהו גמר ומקני נפשיה קא משמע לן אמר רב יוסף מנא אמינא לה דתניא ^ד עגל' זה לפדיון בני מלית זה לפדיון בני מלית זו עגל' זה בחמש סלעים לפדיון בני בנו פדוי האי פדיון היכי דמי אילימא דלא שוי כל כמיניה אלא לאו אף על גב דשוי וכיון דלא קייצי לא לא לעולם דלא שוי יבוגון דקביל כהן עילייה כי הא דרב כהנא שקיל סודרא ^ה מבי פדיון הבן אמר ^ו ליה לדידי חזי לי חמש סלעים אמר רב אשי לא אמרן אלא כגון רב כהנא דגברא רבה הוא ^ז ומיבעי ליה סודרא ארישיה אבל כולי עלמא לא כי הא דמר בר רב אשי זבן סודרא מאימיה דרבה מקובי שוי עשרה ^ח בתליסר: ^ט אמר רבי אלעזר דהתקדשי לי במנה ונתן לה דינר הרי זו מקודשת וישלים מאי טעמא כיון דאמר לה מנה ויהב לה דינר כמאן דאמר לה על מנת דמי ^י ואמר רב הונא ^{יא} אמר רב דכל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי מיתבי ^{יב} דהתקדשי לי במנה והיה מונה והולך ורצה אחד מהן לחזור אפילו בדינר האחרון הרשות בידו ^{יג} והכא במאי עסקינן דאמר בתני סיפא ^{יד} אמר לה התקדשי לי במנה זו ונמצא מנה חסר דינר או דינר של נחשת אינה מקודשת י' דינר רע הרי זו מקודשת ויחליף ^{יה} לא רישא וסיפא דאמר במנה זו ופרושי קא מפרש רצה אחד מהן לחזור אפי' בדינר האחרון הרשות בידו כיצד כגון דאמר לה במנה זו והכי נמי מסתברא דאי ס"ד רישא במנה סתם השתא במנה סתם לא הווי קידושי במנה זו מיבעיא אי משום הא לא איריא תנא סיפא לגלוי רישא שלא תאמר רישא במנה זו אבל במנה סתם הווי קידושין תנא סיפא במנה זו מכלל דרישא במנה סתם ואפילו הכי לא הווי קידושין רע אישי אמר ויהולך שאני דעתה אכוליה האי דינר של נחשת היכי דמי אי דידעה ביה רב אשי צריכא דיהביה ^{יז} ניהליה בליליא אי נמי דאשתכח ליה ביני וזוי האי דינר רע היכי דמי אי בלא נפיק היינו דינר של נחשת אמר רב פפא ^{יח} כגון דנפיק על ידי הדחק: אמר רבא אמר רב נחמן אמר לה התקדשי לי במנה והניח לה משכון עליה אינה מקודשת מנה

(במדבר יח) ופדיוו מנן חדש מפדה צערך כסף חמשת שקלים: לא אמר כלום. אפי' נתנו לכהן: כל כמיניה. כי אמר בחמש סלעים בתמיה: **דשוי** ואפי' הכי קמי רישא לא אמר כלום הואיל ולא נישמו: לדידי שוי לי. אפי' שוה ארמו לעמי ואקבלו בכך: **הגברא** רבה הוא. ולא אויל בגילוי הראש: **מקובי** שם מקום: **ונתן** לה דינר. מיד מקודשת דקיבלה ליה לשם קידושין וע"מ שישלים נתנו: **הרשות** בידו. שאין הקידושין חלין עד שמקבל את כולו ואת אמרת מקודשת: **מנה** זו. דדעתה אכוליה: **דינר** רע. לקמן מפרש: **כיד דאמר** ^א **מנה** זו. ונמלא חסר דינר אינה מקודשת והיינו דקאמר רבא אחד לחזור הרשות בידו: **מספצרא**. לפרושי מפרש: **השפא** **מנה** סתם. מנא ליה דיכולים לחזור כל זמן שלא קבלה את כולה: **מנה** זו. ונמלא חסר ^ב **השתא** לא קבלה כולה שאני דמלי הראש: **מונה** והולך שאני. ואע"ג דלמר במנה סתם כיון דחזימיה מונה והולך דעתה אכוליה אבל כי לא נתן קידושין קבילתיה ועל מנת שישלים: **דאישכח** **צני** וזוי. ולא הכירה זו מתחילה שהיה מעורב צנייה: היינו **דינר** של נחש. ואמאי מקודשת: מנה

מוסף רש"י
פירות לא עבדי חליפין. כל דבר שאינו כלי ואפילו שוה דמיה ומשום דמיה שכימי נקט פירי (קמח' כהן). כאומר מעכשיו. על מנת כן וכן (קמח' טו). דינר רע. שאינו ילא כי אס על ידי הדחק ולא דמי לגרע של מומש שאינו ילא כלל (רש"י ד"ק).

מוסף תוספות
א. תוס' טו"ח כמז. עבד כנעני נקנה דהתניא לקמן (כב.) וקנה את עצמו בחליפין כדמשמע בפ' השולח וכו'. (ע"י רש"י). משום דחליפין דמי לטף וכל היכא דכסף קני חליפין נמי קני לבר מאשה וכו'. (תוס' גיטין לט.) ד"ה משום. ב. דאי לישא בתרא מיל דבעין מדי דקין דילמא שאני הכא בצריך שומא ולא סמכה דעתיה. תוס' ה"ה"ש. ג. חד בימי רב ורבי ויתון וחד בימי רב אשי. והראשון היה כהן. תוס' י"ד. רב כהנא שאכל בשביל אשתו וזו רב כהנא שגלה מבבל לארץ ישראל דפרק הגזול בתרא שלא היה כהן. תוס' חולין קל"ג. ד. כדש"ס. ד"ה רב כהנא כמב. דבמתנה עמ"ל מ"מ ה' סלעים נתן לו

וזה בתן בידו דקדמי' דמעמ"ל שמה מתנה ובעלים מכוון חזון וכוון בהם אבל היכא דמעיקרא לא שוין ה' סלעים לא קיים מצות נתניה של תורה דנז"כ שיתן הפרדה לכהן ה' סלעים. ה. והא דראי אצטרף לאשמועינן הני תרתי גזוני דהאי דינא לחור והאי דינא לחור. כש"ל. ו. [ולאו ע"מ שאהן לך מנה קאמר. שס.

שהגיע בידה כל המנה, והאי ברייתא [ב]סתם איירי, [ומהא] [ובתא] מילתא פליג עם ההיא אוקימתא דר' אליעזר כמו שנפרש לקמן [ט], א ד"ה והלכתא כר' אליעזר]. דידעה ביה. שהכירה אותו ומחלה אותו הדינר. שמעינן מיהא דאע"ג דאמרין ^א דקדושין לא ניתנו לימחל, היינו דבעין (שיש לה) [שישלים] ויתן לה שוה פרוטה, ואפילו אמרה הריני כאילו קבלתיה אינו מועיל, אבל אם אמר לה התקדשי במאה דינרים יכולה היא למחול מקצתה הויאל ומגיע בידה פרוטה. בלילה. ולא הכירוה ביני וזוי. שלא ארמו. היינו [דינר] של נחשת. והכי תני מקודשת. על ידי הדחק. משום הכי מקודשת שהרי יכולה להוציא ברוחק, ומיהו יחליף אותו הויאל ואינה יכולה להוציאו בלא טורח. **תוספתא**. תבעו זה את זה, האיש תבע תחלה ואמר לה קבלי קדושין, ואם האשה תבעה תחלה שאמרה לו (תני) [תן] לי קדושין וקדשו סתם, הויאל ותבעה האיש תחלה והיא אמרה לו כבר שלא תתקדש לו אלא במאתים, ודאי על מנת ליתן מאתיים קדש, ומנה או מאתיים סתם הוא זה ומקודשת כמה שנתן לה והוא ישלים המאתים, מיהו אם אינו רוצה להשלים אינה מקודשת כדפרשנא לעיל גבי ההיא דרבא אליעזר. [וכן המוכר חפץ לחבירו וכו'] תבעו זה את זה, אם הלווק תבע ואמר לו קנה החפץ ונתנו לו [ועשו דברי לוקח], אם הלווק תבע ואמר לו תן לי החפץ ובה ומשכו [ועשו דברי מוכר]. ע"כ התוספתא פ"ב [ה"יא].

גליון הש"ס

גבי מכסף מקנתו בכסף הוא נקנה. ע"ל ד' ע"ב מדיה מוכר עמנו:

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה פ"ד דלמר לה במנה זו ונמלא: (ב) ד"ה במנה וכו' חסר דינר דהשתא:

הנהגות הגר"א

[א] גבי' כגון רב כהנא דגברא רבא הוא. י"ב ידע לנמולי אבל כ"ע לא י"א דמרי רב אשי כ"ו. מ"ה גירסת רש"י ורמב"ם ומפרשים לענין שאין בו משום אולתה (ועמ"ס ריבוי אה"ע סי' ט"ה ס"ק ח). [ב] תוס' ד"ה ומאי כ"ב עבר כנעני נקנה. י"ב וקונה עמנו:

תוס' ר"י הזקן

עגל זה. לכתן קאמר, שיקח העגל או תטליה ברמי פדיון בנו. ומבעי ליה סודרא. וכן נמי עגל ותטליה לכל אדם, שהרי לכל אדם חזק צורך, אבל (טלית) [סודר] אינו צריך לכל אדם, ולא מצי למימר לדידי שוה לי אלא מדבר שהוא צורך לו, שפעמים שאדם קונה אותם יותר משויהם מפני הצורך. ה"ז מקודשת. מיד כשנתן לה הדינר ואינה יכולה לחזור בה, והרייל כמאן דאמר לה הרי את מקודשת לי בדינר על מנת שאשלים לך מנה, ומיהו אם לא השלים לה המנה אינה צריכה גט לחזור בה. והוא הדין אם נתן לה פרוטה מקודשת וישלים לה המנה. ואורחא

דמילתא נקט שמי שרוצה למנות מנה אינו מונה לו בפרוטות אלא בדינרין שמקצר חשבונו. ודינר הוא כמו פשוט של כסף וא"ו מעות כדמפרש לקמן [יב, א]. ואיכא מ"ד שאע"פ שלא השלים לה המנה צריכה גט, ושעות הוא בידים דמה בין תנאי זה לשאר תנאים. במנה זה. משמע כל המנה ולא חלו הקדושין עד שהגיע בידה כל המנה, אבל במנה סתם אפילו מנה והולך מקודשת בדינר הראשון שנתן לה. רב אשי אמר. אפילו במנה סתם אם היה מונה והולך אינה מקודשת עד מנה והולך מקודשת בדינר הראשון שנתן לה. א ד"ה והלכתא כר' אליעזר]. דידעה ביה. שהכירה אותו ומחלה אותו הדינר. שמעינן מיהא דאע"ג דאמרין ^א דקדושין לא ניתנו לימחל, היינו דבעין (שיש לה) [שישלים] ויתן לה שוה פרוטה, ואפילו אמרה הריני כאילו קבלתיה אינו מועיל, אבל אם אמר לה התקדשי במאה דינרים יכולה היא למחול מקצתה הויאל ומגיע בידה פרוטה. בלילה. ולא הכירוה ביני וזוי. שלא ארמו. היינו [דינר] של נחשת. והכי תני מקודשת. על ידי הדחק. משום הכי מקודשת שהרי יכולה להוציא ברוחק, ומיהו יחליף אותו הויאל ואינה יכולה להוציאו בלא טורח. **תוספתא**. תבעו זה את זה, האיש תבע תחלה ואמר לה קבלי קדושין, ואם האשה תבעה תחלה שאמרה לו (תני) [תן] לי קדושין וקדשו סתם, הויאל ותבעה האיש תחלה והיא אמרה לו כבר שלא תתקדש לו אלא במאתים, ודאי על מנת ליתן מאתיים קדש, ומנה או מאתיים סתם הוא זה ומקודשת כמה שנתן לה והוא ישלים המאתים, מיהו אם אינו רוצה להשלים אינה מקודשת כדפרשנא לעיל גבי ההיא דרבא אליעזר. [וכן המוכר חפץ לחבירו וכו'] תבעו זה את זה, אם הלווק תבע ואמר לו קנה החפץ ונתנו לו [ועשו דברי לוקח], אם הלווק תבע ואמר לו תן לי החפץ ובה ומשכו [ועשו דברי מוכר]. ע"כ התוספתא פ"ב [ה"יא].